

SIGORTA

საქართველოს ეროვნული ბანკი
National Bank of Georgia

Gündəlik həyatda fiziki və hüquqi şəxslər bir çox nəzərə alınmamış hal ilə qarşılaşa bilərlər ki, bu da onlara maddi ziyan vura bilər. Məhz bu cür nəzərə alınmamış halların – risklərin öhdəsindən gəlməkdə onlara sığorta kömək edir.

3 Sığorta bir maliyyə alətidir ki, hansının köməyi ilə də potensial risklərin yaranması nəticəsində yaranmış maddi ziyanın qarşısını almaq və ya onu azaltmaq mümkündür. Sığorta fəaliyyətinin əsas prinsipi bu cürdür: sığortaçı (sığorta təşkilatı) fiziki və hüquqi şəxsləri elə bir risklərdən sığortalayır ki, hansıqlarla onlar qarşılaşa bilərlər və onlara sığorta polisi və müqaviləsini verəcəkdir ki, hansında sığorta şərtləri yazılmışdır.

Sığortanı əldə etmək üçün sığorta etdirən şəxslər sığorta təşkilatına əvvəlcədən razılaşdırılmış dövriliklə sığorta mükafatını, yəni pul töhvəsini ödəyirlər.

Sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman, yəni əvvəlcədən müəyyən edilmiş risklər baş verdiyi halda, sığorta təşkilatı sığortalanmış şəxslərə müqavilənin şərtlərinə və sığorta limitinə uyğun olaraq ziyanı ödəyir. Sığorta limiti isə əvvəlcədən müəyyən edilir və sığorta polisində göstərilir.

Nəzərə alın ki, xərclər avtomatik olaraq ödənilmir və sığorta etdirən şəxs sığorta təşkilatına müraciət etməlidir. Sığorta polisi fransızanı nəzərdə tuta bilər. Fransıza şərti və ya şərtsiz ola bilər. Polis sıfırlı fransızanı da nəzərdə tuta bilər. Fransıza isə öz növbəsində ziyanın minimal məbləğidir ki, hansını sığortaçı Sizə ödəməyəcəkdir.

Sığorta könüllü və ya icbari ola bilər.

İcbari sığortadan fərqli olaraq, hansına qoşulmanın şərtlərini, bir qayda olaraq, qanun müəyyən edir, könüllü sığortaya qoşulma sərbəstdir və sığorta etdirən şəxsin istəyindən asılıdır.

Müvafiq olaraq, sığorta müqaviləsi də tərəflər arasında razılaşma əsasında rəsmiləşdirilir. Sığortanın üç əsas istiqamətini ayırırlar: şəxsi, əmlak və məsuliyyətin sığortası.

ŞƏXSİ SİĞORTA

Şəxsi sığortanın əsas növləri sağlamlıq, səyahət və həyat sığortasıdır.

Bizim hamımız sağlamlıq vəziyyətinin pisləşməsi riski ilə qarşılaşa bilər, tibbi xidmət və dərmanlar isə, bir çox halda, bahalıdır.

Sağlamlıq sığortası belə hallarda bizə tibbi xərcləri azaltmaq və ya tamamilə qarşısını almaq imkanını verir. Bununla yanaşı, sağlamlıq sığortası bizə onu təmin etməkdə kömək edir ki, sağlamlıq vəziyyətimiz bizim və ailəmizin maliyyə firavanlığına uzunmüddətli mənfəət təsir göstərməsin.

Sağlamlıq sığortası özəl, eləcə də dövlət ola bilər (belə olan halda dövlət faydalananın tibbi xidmətinin xərclərini ödəyir).

Dünyada bir çox növ sağlamlıq müdafiə sistemi mövcuddur, əksər hallarda isə özəl və dövlət sığortasının müxtəlif növ kombinasiyasına rast gəlirik.

Gürcüstanda 2013-cü ildən ümumi sağlamlıq müdafiə dövlət proqramı qüvvədədir ki, hansının məqsədi əhali üçün tibbi xidmətin əlçatanlığını təmin etməkdən ibarətdir.

Səyahət sığortası xaricdə və ya ölkə daxilində səyahət edərkən yaranan risklər ilə əlaqədar olan xərcləri, məsələn, tibbi xidmət və ya səyahətin ləğv edilməsi, itirilmiş baqaj və digər nəzərə alınmamış hallar ilə əlaqədar olan xərcləri ödəyir; bu səbəbdən bu növ sığorta çox praktiki və məşhurdur.

Həyat sığortası isə əsasən sığortalanmış şəxs vəfat etdiyi halda, onun ailəsi / vərasəsi tərəfindən pul təzminatının əldə edilməsini təmin edir.

Dünyada həyat sığortasının müxtəlif növləri yayılmışdır. Həyat sığortası ölüm riski ilə əlaqədar olmaya bilər (məsələn, sığorta təzminatının verilməsi konkret yaş həddinə çatarkən həyata keçirilə bilər). Bir qayda olaraq, həyat sığortasının növləri uzunmüddətlidir. Qeyd edilməlidir ki, Gürcüstanda sığorta təşkilatları tərəfindən sağlamlıq sığorta polisində qısamüddətli həyat sığortasının birləşdirilməsi qəbul edilmiş bir təcrübədir.

ƏMLAK SİĞORTASI

Əmlak sığortası bizə daşınmaz və ya daşınar əmlakımıza təhlükə yarada biləcək risklərdən irəli gələn xərclərin qarşısını almaq imkanını verir. Əmlak sığortasının bir çox növü mövcuddur, onları aşağıdakı şəkildə qruplaşdırırıq:

Kənd təsərrüfatı sığortası (aqrəsığorta) kənd təsərrüfatı bitkilərinin, heyvanların, quşların, balıq və kənd təsərrüfatı müəssisələrinin digər əmlakının sığortasını ehtiva edə bilər.

Aqrosığorta kənd təsərrüfatı istiqamətilə təbii fəlakətlər (o cümlədən, dolu, yanğın, daşqın, quraqlıq və s.) və ya gəmrilər və həşəratlar tərəfindən kənd təsərrüfatı

bitkilərinin zədələnməsi kimi risklərdən özünü qorumaq üçün yaxşı bir vasitədir.

Nəqliyyat sığortası - nəqliyyat vasitələrinin (məsələn, avtomobillərin, gəmilərin və təyyarələrin) sığortasını ehtiva edir və avtoyol hadisəsi ilə əlaqədar olan, nəzərə alınmamış maliyyə xərclərini minimuma qədər endirir.

Digər növ əmlak sığortası – fiziki və hüquqi şəxslər öz və ya biznesin əmlakını (məsələn, yaşayış və ya ofis bina-tikililəri, maşın-qurğular, ev heyvanları, mebel, zinət əşyaları) oğurluq, soyğun-quldurluq, vandalizm, təbii fəlakətlər və sair kimi müxtəlif risklərdən sığortalaya bilirlər. Nəzərə alın ki, sığorta zaman ərzində əmlakın köhnəlməsi ilə vurulan ziyanı ödəməyəcəkdir.

MƏSULİYYƏTİN SİĞORTASI

Məsuliyyətin sığortası fiziki və hüquqi şəxslərə onların fəaliyyəti nəticəsində üçüncü şəxsin həyatına və ya əmlakına vurulan ziyanın ödənilməsi ilə əlaqədar olan maddi ziyanın qarşısını almaq

imkanını verir. Üçüncü şəxslər qarşısında məsuliyyətin sığortası aşağıdakıları ehtiva edə bilər:

Peşə məsuliyyətinin sığortası,

hansı ki, sığortalanmış şəxsləri onlar öz peşə fəaliyyəti çərçivəsində, bilmədən üçüncü şəxslərə ziyan vurduqları hallardan qoruyur. Peşə məsuliyyətinin sığortasından bir çox halda həkimlər, auditorlar, memarlar və başqa peşələrin nümayəndələri istifadə edirlər.

Misal üçün, Gürcüstanda notariusların əksəriyyəti peşə məsuliyyətinin sığortasından istifadə edir ki, bu da notarius fəaliyyəti prosesində,

notariusun ehtiyatsızlığı səbəbindən

üçüncü şəxsə vurulan ziyanın ödənilməsini nəzərdə tutur. Bundan əlavə, dünya miqyasında həkim tərəfindən peşə məsuliyyəti sığortasından istifadə olunması da yayılmışdır ki, bu da tibbi prosedurlar və kliniki müayinələr aparıldığı zaman xəstəyə vurulan ziyan səbəbindən yaranan zərərin ödənilməsinə xidmət edir.

Vətəndaş məsuliyyətinin sığortası -

bu da o cümlədən, işəgötürülən şəxs tərəfindən iş yerində alınan zədələnmə üçün işəgötürənin məsuliyyətinin sığortasını, eləcə də avtonəqliyyat sahiblərinin üçüncü şəxsə qarşı məsuliyyətinin sığortasını (hansını bəzən avtoməsuliyyətin sığortası da adlandırırlar) ehtiva edir, hansı ki, sığorta etdirənə o halda kömək edəcəkdir ki, əgər onun təqsiri ilə avtomobil idarə edildiyi zaman

başqasının avtomobili, üçüncü şəxs və əmlak zədələnersə. Qeyd edilməlidir ki, 2018-ci ildən Gürcüstan ərazisində hərəkət edən, xaricdə qeydiyyatda alınmış avtonəqliyyatın sahibləri vətəndaş məsuliyyətinin sığortasını satın almalıdırlar. Bu cür öhdəliyin Gürcüstanda qeydiyyatda alınmış avtonəqliyyatın sahiblərinə də şamil edilməsi planaşdırılır. Vətəndaş məsuliyyətinin sığortasının formalarından biri eləcə də b.a. artmış təhlükənin (təhlükəli müəssisələrin) məsuliyyətinin sığortasıdır ki, bu da yüksək riskə malik olan (məsələn, nüvə və ya kimyəvi) müəssisələr tərəfindən üçüncü şəxslərə və ya ətraf mühitə vurulan ziyanın xərclərini ödəyir.

Nəzərə alın ki, sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman, sığorta təşkilatı ziyanı bütün hallarda ödəmir. Sığorta şərtlərinin "İstisnalar"ı vardır ki, hansında sığorta təşkilatının hansı halda ziyanı ödəməyəcəyi göstərilmişdir.

Eləcə də ödəmə o halda verilmir ki, əgər ziyan qanunazidd hərəkət ilə əlaqədardır və ya sığorta təşkilatı əvvəlcədən niyyət ilə aldadılırsa. Məsələn, avtoyol hadisəsi zamanı sığorta təşkilatı ziyanı o halda ödəməyəcəkdir ki,

əgər avtomobili alkoqol və ya narkotik vasitələrin təsiri altında olan insan idarə edirdisə. Məhz həmin məhdudiyyətlər sığortalanmış şəxsin məsuliyyətini artırır.

Həyat ərzində bir çox nəzərə alınmamış hadisə baş verir, buna görə də çox vacibdir ki, insanlar və şirkətlər əvvəlcədən bu cür halların yaranması zamanı maliyyə risklərinin azaldılmasına və ya tamamilə aradan qaldırılmasına qayğı göstərsinlər. Bir çox insan sığorta üçün pulun ödənilməsini qəribə hesab edir, çünki hər hansı bir əşyanın satın alınmasından və ya məbləğin borc götürülməsindən fərqli olaraq, sığortanın real, faydalı nəticələrini ani olaraq deyil, gələcəkdə, nəzərə alınmamış və xoşagəlməz nəticələr yarandığı zaman görürük. Lakin, olduqca əhəmiyyətlidir ki, sabahkı gün barədə bu gün düşünək. Sığorta isə, öz növbəsində, bizə özümüzü, ailəmizi, işimizi / biznesimizi və peşə fəaliyyətimizi qorumaqda və maliyyə rahatlığı və sabitliyinə nail olmaqda kömək edəcəkdir.

